

BEKSULTAN NURJEKEULI'NİN ROMANLARINDA KADIN

Gulshat SHAIKENOVA*

Özet: Beksultan Nurjekeuli, Kazak edebiyatının en önemli yazarlarından birisidir. Gazetelerde fikir yazıları da yazmasına rağmen o, Kazakların sosyal hayatında kadınlar hakkında yazdıkları ile tanınmıştır. Yazar küçükken babası İkinci Dünya Savaşına gitmiş ve dönmemiştir. Büyükbaba, babaanne ve annesiyle birlikte yaşayan yazarın etrafında hep kızlar ve kadınlar olmuştur. Bu durum yazarın kadınları daha iyi tanımaya ve onların sırlarına vakıf olmasına sebep olmuştur. Yazar, verdiği eserlerde bir taraftan kadın ruhunu, onun somut ve soyut ihtiyaçlarını dikkate alırken diğer taraftan toplumun gelenek ve göreneklerini de göz ardı etmez. Ancak yazar bu çatışmayı ustaca bir şekilde ele alırken bir toplumsal çatışma kargaşası da sergilemez. Bunları topluma bir ayna tutarak kendilerine adeta "siz busunuz" der gibi anlatır. Yazarın yazdığı romanlarda kadınlar iğreti değildir. Nurjekeuli'nin eserlerindeki kadın tipleri var olan, yaşayan, herkesin tanıdığı canlı insan tipleridir. Bunların toplum içinde yaşadıkları sıkıntılar, arzuları, hevesleri ile gerçek hayattaki karşılaştıkları durumları en çok üzerinde durulan ve işlenen konulardır. Tabi bir de romanlarda toplumun kadına bakışı, kadımla ilgili olumlu ve olumsuz gelenekler, adetler üzerinde durulan önemli konulardır. Yazar bunları eserlerinde ustaca dile getirir.

Anahtar Kelimeler: *Nurjekeuli, Kazak Kadını, Kazak Toplumunu, Kadın Tipleri, Kazak Romanı, Çağdaş Kazak Edebiyatı.*

The Women in Beksultan Nurjekeuli's Novels

Abstract: Beksultan Nurjekeuly is one of the most important writers of Kazakh literature. Although he also wrote opinion articles in newspapers, he was known for his writings about women in the social life of Kazakhs. When the author was young, his father went to the Second World War and did not return. The author, who lives with his grandfather, grandmother and mother, has always been surrounded by girls and women. This situation caused the author to know women better and to be aware of their secrets. While the author takes into account the woman's spirit and her concrete and abstract needs, on the one hand, he does not ignore the traditions and customs of the society in his works. However, while the author handles this conflict in a masterful way, he does not exhibit a turmoil of social conflict. He explains these to the society as if he were saying "this is you" by holding a mirror to the society. Women are not temporary in the novels written by the author. The types of women in Nurjekeuli's works are the living human types that exist and are known to everyone. The problems they experience in the society, their desires, enthusiasm and the situations they encounter in real life are the subjects that are most emphasized and processed. Of course, in the novels, society's view of women, positive and negative traditions and customs are important issues. The author articulates these in his works.

Keywords: Nurjekeuly, Kazakh Woman, Kazakh Society, Types Of Women, Kazakh Novel, Contemporary Kazakh Literature.

Edebiyat her zaman insan hayatının, insanı kuşatan çevre ile toplum hayatının aynası gibidir. Zaman ile toplum değiştikçe edebiyatın yükümlülüğü de değişmekte, edebiyat yeni konularla yeni düşünce ve fikirlerle edebi özellikleriyle zenginleşip gelişmektedir. Karışık anlaşılabilir toplumsal siyasi durumlarda gelişen XX. yüzyılın başındaki Kazak edebiyatı zamanın gerçek görünüşünü tasvir etmekte değerlidir.

Hayatın bir parçası olan kadın ile erkek arasındaki gerginlik ve tartışmalar, günümüzdeki edebiyatın edebi düşünce gelişiminin esas meseleleri olmaya başladı. Halkı, şuurunu, siyasi hayatını doğrudan etkileyen bu meselelere ilgi çekecek en esas mesele olarak bakılıyor. Kadının yeni görünüşünü ortaya çıkaran yazarların sayısı artmaya başladı. Zaman geçtikçe değişip hep yenilenen kadın, her edebi eserlerde farklı şekilde olsa da yerini koruya bildi.

İnsanlar uzun zamandır kadının dış güzelliğine yönelerek onun iç güzelliğine karşı ilgisiz kaldı. Edebiyatta kadının varlığı ile yeteneğini tanımaya ve ruhunu anlamaya çabalama ayrıca dikkat çekmeye başladı. Artık yazarlar kadının varlığının önemine büyük anlam vererek onu yeniden keşfetmeye başladı.

Yazarların şimdiki amacı, eserleri vasıtasıyla kadın dünyası yeni taraflarıyla nasıl dikkat çeker sorusuna cevap aramaktır. Bu meseleler her yazarın eserlerinde her türlü seviyede işlenmiştir. Çünkü günümüz edebiyatındaki araştırmanın çok derinleşmesinden dolayı kadının

* Dr. Araştırmacı, gulshat84@mail.ru, 0000-0002-9663-1565

esrarlı nazik dünyasının sırlarını herkes kendi bakış açısıyla anlayıp kendisine göre kavramaktadır (Rısbekova, 404-408).

Sovyet hükümeti kurulduktan sonra kadının hayatı, eşitliği, toplumdaki yeri ve önemine Kazak edebiyatında büyük değer verildi. Nurjekeuli da bu konuda birçok eserler yazdı. Kazak kadınının toplumdaki yeri Nurjekuli'nın ayrıca zevkle yazdığı konularındandır.

Beksultan Nurjekeuli'nın romanlarında kadına özel bir yer ayrıldığı görülür. Burada değeri, toplumdaki yeri, kadınların kadınlarla ilişkisi, kadınların erkeklerle ilişkisi, kadınların çocuklarla ilişkisi, kadının aile içindeki bireylerle ilişkisi, kadının eşi olarak durumu, kadının ana olarak durumu, kadının gelin olarak durumu, kadının kaynana olarak durumu, aşkı, nefreti, özlemi; ev içindeki sorumluluğu, toplum içindeki sorumluluğu, yalnızlığı, ihaneti, tutkusu Nurjekeuli'nın kaleminde zaman zaman esprili bir üslupla dile getirilmiştir.

Sovyet dönemindeki Kazak yazarlarının romanlarında mutlu olan kadın tipi yok denecek kadar azdır. Nurjekeuli'nın eserlerinde de bunu görmek mümkün. Bunu kadının yeni hayat tarzındaki kendisi için biçilen rolle izah etmek mümkündür. Çünkü Sovyetler Birliği kurulmadan önceki sosyal hayatta farklı bir rolü olan kadına Sovyetler Birliğinin kuruluşundan sonra bir kadın değil erkeklerle eşit haklara sahip sadece bir birey rolü biçilmiştir. Erkeklerle aynı haklara sahiptir ama fiziki yapısı ve gücü erkekle aynı değildir. Hükümet onu her alanda erkekle aynı yerde aynı haklara sahip olarak bir rol biçmiştir ama bir kadın istemediği kişilerle aynı ortamı paylaşmak zorunda kalmıştır. Önceden evinin kadını iken birden omuzlarına toplumun her türlü sorumluluğu yüklenmiştir. Bu kadar sorumluluk yanında yaratılışın kendisine yüklediği bir de analık ve eşlik sorumluluğu vardır. Yaratılışın yüklediği bu sorumluluğun insan zihninden silinmesi mümkün değildir. İşte kadın yaratılışın kendisine yüklediği sorumluluk ve rolle hükümetin kendisine biçtiği rol ve yüklediği sorumluluk arasında kalmıştır. Bunların tamamı Nurjekeuli'nın eserlerinde doğrudan veya dolaylı olarak temas edilen, işlenen konulardır.

Yazar, kadın kahramanlarını tasvir etmekte ayrıca özen gösterir ve hem iyi hem kötü tarafını gizlemez. Nurjekeuli, insan özelliklerini işlerken realist ve tarafsızdır. Peşin hükümlü olmadığı gibi onlar hakkında insanları yönlendirici bir tavır da sergilemez. Eserlerinde kahramanları sevimli sevimsiz diye de ayırt etmez, ikisinin arasındaki bitmeyen düşmanlık tarafına da girmez. Kavgadan ziyade zaman gerçeğini kahramanların karakterleri vasıtasıyla göstermeye çalışır (Turısbekova, 2010). Onun amacı birini yüceltmek veya kötülemek olmadığı gibi okuyucuyu güldürmek veya eğlendirmek de değildir. O sadece kadınların arasında yaşadığı çocukluk ve gençlik çağında gördüklerini, tespit ettiklerini, bizzat yaşadıklarını, hatta hissettiklerini anlatır. Eserlerinin tamamı zamanında topluma tutulmuş bir ayna gibidir. O, sadece gerçekleri olduğu gibi yazmaya çalışır. Yazdıkları, verdiği eserlerin kahramanlarının yaşadığı ve kendisinin de içinde olduğu dönemin bir tarih belgesi gibidir. Edebiyat eleştirmeni Mendeke, “Edebiyata samimi ilişki konusunu getiren Beksultan Nurjekeuli'dır” derken tam da bunu kastetmiştir (Jumağaliuli, 2014, <https://turkystan.kz/article/62396-zhazushymen-zh-zdesu/>).

Türk toplumlarında kadın etkin ve baskındır. Eski Türklerde kadın erkeğinin yanında aileyi temsil ederken eşittir. Eski Türklerde kadın devlet yönetimine bile eşi ile ortaktır. Kadın, erkeğin tamamlayıcısı olarak kabul edildiğinden, kadınsız hiçbir iş görülmezdi (Öztürk, 2015: 2-16).

Yazarın bütün eserlerinde kadın özel bir yer işgal eder. Mesela, *Bir Ğana Mahabbat*, *Bev*, *Qız Davren*, *Beytanıs Äyeldiñ Qupıyası*, *Kırgız Ayel*, *Karis Qızı*, *Ayel Joli Jinişke*, *Künäli Maxabbat*, *Tavdı Jılatqan Tün* vs. birçok eserlerinin konusu duygu ve aşktır. Yazar eserlerinde kadınların davranışlarını, bunların sosyal ve psikolojik sebeplerini ele almış ve anlatmıştır. Başka yazarlarının cesaret edemediği erkek ile kadın ilişkisini başarılı bir şekilde değerlendirmiştir. Yazar İsabekov, Nurjekeuli'nın eserlerinin Maupassant'ın eserleriyle benzerlikler tespit ettiğini belirterek yazarın tespitlerinin gözleme dayalı gerçek olduğunu

bildirir (Jumağaliulı, 2014, <https://turkystan.kz/article/62396-zhazushymen-zh-zdesu/>). Buna örnek olarak eserlerinde örnek insan tipinden farklı olarak toplumsal hayattaki çarpık ilişkileri işlediği eserlerine dikkat çeker. Bu ilişkileri işlediği eserlerinde dönem ve dönemin şartlarını tarafsız bir gözle işlediği görülür. Nurjekeuli'nın eserlerindeki kadınlar, kendi zamanındaki hayatın her türlü zorluğunu çeken kişidir (Shaikenova, 2020: 36).

Nurjekeuli'nın eserlerinde Kazak kadının bir yandan eski dönemde geleneksel hayat tarzının kurbanı oldukları dile getirilirken bir yandan da Sovyet hükümeti zamanında idareciliğe kadar yükselen kadının zorlu hayat yolu anlatılır.

Ey, Dünya Ey romanında Kazakların maruz kaldığı katliamdan dolayı yaşadıkları anlatılır. Ancak bu romanda kadınların yaşadıkları çok daha ağır olaylar dile getirilir. Toplumsal kontrol mekanizmasının aksadığı veya devre dışı kaldığı durumlarda insanların öfke ve kinlerini kadınlar üzerinden uyguladıkları görülür (Nurjekeuli, 2016a: 73). Yine şehvetlerini bu zor zamanlarda güçlerini kullanarak tatmin ettikleri anlatılır (Nurjekeuli, 2016a: 108). Ancak bunu yapanlar sadece karşı saftakiler değildir. Zaman zaman toplumsal kontrolün olmadığı yerde insanların güvendiklerinin de düşmanın yaptığı gibi şehvetini tatmin ettiği görülür (Nurjekeuli, 2016a: 282). Ancak bunların çoğu sadece Şeyi'nin veya en yakınının bildiği, toplumun bilmediği gerçeklerdir. Kadının bunları saklama gibi bir sorumluluğu ve zorunluluğu da vardır.

Beksultan Nurjekeuli'nın Ey, Dünya Ey romanında tüm zorlukları yaşayan roman kahramanı Şeyi, eserin merkezindedir. Roman kahramanı, Kazak kadınının sıkıntılı yaşamının dile getirilmesi için örnek gösterildiği kahramandır. Yazar, Şeyi'nin şahsında bütün Kazak kadınların problemlerini anlatmaya çalışır. (Nurjekeuli, 2016a: 73-74).

Şeyi, Ey Dünya ey romanında ideal bir tip olarak sunulur. Romanın başlangıcında Şeyi'nin 16 yaşındadır, ancak olayların yaşandığı dönemde Şeyi henüz çocuk sayılır. Romanda oyun çağındaki bir kız kendisinden yaş olarak büyük birisine âşık olur. Belki de ilk defa kadın olduğunun farkına varıp karşı cinsten birine farklı bir gözle bakmıştır. Henüz oyun çağındaki Şeyi romanın başından itibaren olgun bir kadınmış gibi takdim edilir. Bu durum, aslında o çağda emsal kızların çocukluğunu yaşamadığını da bize anlatır. Bunun ötesinde Şeyi ne bir Rus tarafından uğradığı tecavüzde (Nurjekeuli, 2016a: 73) ne ailesinin çadırı içinde diri diri yakıldığı zaman (Nurjekeuli, 2016a: 91), ne Kalmuk'un tecavüzüne uğradığında (Nurjekeuli, 2016a: 110) bir sarsıntı yaşamaz. Şeyi, Baken, kocası Tazabek'i küçümseyerek kendisine beraber olmayı teklif ettiğinde büyümüştür. Onun hakaretine karşılık Baken'e karını gönder öğrenirsin diye cevap verir (Nurjekeuli, 2016a: 207).

Kamza'nın tecavüz ettiğinde Şeyi kocası ölmüş, çocuklarını yetiştirmeye çalışan dul bir kadındır. Daha önce de kendisine ders anlatan hocaya ilgi duymasına rağmen duygularını içine gömmüştür. Öğretmenlik yaparken de etrafındakilerin kendisine nasıl baktığının farkındadır. Fakat bir toplantı için müdür Kamza ile yolculuk yaparken sanki olacakları hissetmiştir. Bir Uygur'un evinde misafir olduğunda da aynı durumdadır. Ancak Kamza'ya hiçbir mukavemet göstermez (Nurjekeuli, 2016a: 282). Bu da yazarın dul bir kadının kadınlık hakkındaki tavrıdır denilebilir. Aynı durumu romanın ilerleyen bölümlerinde Şeyi'nin gelinlerine karşı tavrında da görürüz. Oğlu savaşta iken başka erkeklerle beraber olduğunu bildiği halde gelinini koruması, başkasından hamile olduğu halde sahiplenmesi bir taraftan kendi yaşadıkları ile diğer taraftan da onun kadın olarak isteklerini karşılama normal görmesinden kaynaklanır (Nurjekeuli, 2016a: 288). Şeyi adına mutlaka dile getirilmesi gereken önemli bir olay da onun kocasını kaybettikten sonra, özellikle kişisel mülkiyetin devletleştirilmesi sırasında yaşanan sıkıntılarda çocuklarına hem annelik hem babalık yapmasıdır.

Romanda Şeyi dışındaki kadın kahramanlardan birisi de Kalişa'dır. Kalişa romanda anlatıldığı kadarıyla bir melektir. Aslında Kalişa gelini Şeyi'nin başına gelenlerin hepsinin farkındadır ancak sadece susar ve gelininin iyi olması için elinden geleni yapar. Gelini ve kızı

Kalmukların kaçırdığı tecavüz ettiğinde Tazabek'i sakinleştirip onu teselli eden de Kalişa'dır (Nurjekeuli, 2016a: 112). Olayların meydana geldiği ilk günden itibaren yaşadığı bütün olumsuzluklara rağmen hep oğlunun ile gelini ve kızının yanındadır. Her zaman ve her durumda onlara destek olur.

Romandaki bir diğer kadın kahraman da James'tir. Belki de her ikisinin de yaşlarının küçük olmasından dolayı gelin ve görümce çok iyi anlaşılır. James her zaman yengesine destek olur. Kalmukların kaçırdığında da Şeyi ve James aynı kaderi paylaşırlar (Nurjekeuli, 2016a: 108). James de annesi gibi her zaman ve her şartta yengesini ve abisini destekler (Nurjekeuli, 2016a: 25, 33).

Bir kadın kahraman da Şeyi'nin abisinin karısı Jüzük'tür. Jüzük, Şeyi'nin Tazabek'le tanıştığı ilk günden itibaren onun yanındadır (Nurjekeuli, 2016a: 17). Şeyi bir Rus'un tecavüzüne uğradığında yanındadır ve Şeyi'nin her şey bitti dediği anda hayır deyip onu ikna eden, onu hayata bağlayan kişidir. Evlat edindiği çocuğun Tazabek'in gayrimeşru çocuğu olduğunu öğrendiğinde de onu üzmemek için Şeyi'ye hiçbir şey söylemez (Nurjekeuli, 2016a: 172, 176).

Şeyi'nin başından geçenler romandaki olayların yaşandığı dönemdeki Kazak halkının yaşadığı ve katlandığı olaylardır. Ancak diğer romanlarına baktığımızda, özellikle "*Bir Pişmanlık Bir Ümit*" romanında yaşanan bu olayların benzerlerinin yaşandığını görürüz. Aben askerde iken karısının bir başkasından hamile kalması (Nurjekeuli, 2016a: 287), yine Jüzük'ün gelininin hamile kalması (Nurjekeuli, 2016a: 288) gibi romanda yaşanan kadın ihanetleri, yazarın kendi hayatını konu ettiği (Nurjekeuli, 2016a: 4), romanda babası askerde öldüğü için dul kalan annesinin başkasıyla evlendiği "*Bir Pişmanlık Bir Ümit*" romanındaki kadınların ihaneti (Nurjekeuli, 2016b: 103) ile paralellik göstermektedir. Yazar, bütün eserlerini roman kahramanlarının anlatım tekniğiyle yazmıştır.

Nurjekeuli, romanlarında Kazaklardaki kayınlı evlenme* konusunu da işler. Geleneğe göre kocası ölen kadının tüm akrabaları onunla evlenmek için bir aday olabilir (Argınbayev, 1996:145-163). Tazabek'in vefatından sonra yakınları Şeyi'yi evlendirmek ister, ancak Şeyi, "*Ben kimseyle evlenmeyeceğim, çoluk çocuğumu yetiştireceğim.*" (Nurjekeuli, 2016a: 264) diye cevap verir. Çocukları büyümüş kadın istemezse kayınlı veya akrabayla evlenmek zorla olmaz. Aksine akrabaları saygı gösterip tüm elinden geldiğince yardım eder. Yazar, dul kalan kadınların kimsesiz olmadığını sahip çıkılması gerektiğini dile getirir (Nurjekeuli, 2016a: 263-264).

Yazarın İkinci Dünya Savaşı sonrası *Bir Pişmanlık Bir Ümit* romanında kendi çocukluğunu, esas olarak ve İkinci Dünya Savaşı'nda ölen babası ve onun geri dönmesi ümidiyle yaşayan annesini ve kendisini anlatır. *Bir Ökiniş Bir Ümit* romanının teması da kutsal kabul edilen sevgi ve aşktır (Nurjekeuli, 2016b). Romanda çocukken beraber büyüdüğü ve âşık olduğu kız (Nurjekeuli, 2016b: 51), onun annesi (Nurjekeuli, 2016b: 50), kendi annesi (Nurjekeuli, 2016b: 22), babaannesi (Nurjekeuli, 2016b: 21), okuldaki kız arkadaşları (Nurjekeuli, 2016b: 168), âşık olduğu kızlar ve çevresindeki hayatlarına şahit olduğu bütün kadınlar bu romanda anlatılır.

Yazar, romanda, anne, bacı, abla, kız kardeş olmadan onların nefesi hissedilmeden; onların eli değmeden toplumsal sorunların çözülemeyeceği mesajını verir.

Kazak kadınının yaşadığı problemlerin mağdurlarından birisi yazarın bizzat kendisidir. Çünkü çocuk yaştan itibaren beraber büyüdüğü, kendisinin bir parçası gibi gördüğü ve sonradan da sevdiği kişi Bübiş ile yaşadığı aşk bir evlilikle sonuçlanmaz. Bu durum yazarın genç yaşında yaşadığı hayal kırıklıklarından birisidir. Bu durum toplumun kadına bakışından kaynaklanmıştır (Kınacı, 2016: 240).

* Dul kalan kadın ölen kocasının kardeşi veya yakınlarından birisi ile evlenme geleneği

Yazar, romanda hayattaki yaşadığı pişmanlık ile beklentilerini dile getirmiştir. “Eşimi sevsem bile başka birisini unutamamak hatta özlemek, çocukluğumdan itibaren beraber yetiştiğim arkadaşşıma saygıyla bakarken onun düşmanlarıyla da iyi irtibat kurmak bunların hepsi nasıl bir harekettir. İnsanlık mı, ikiyüzlülük mü?” (Nurjekeuli, 2007: 20) diye kendisine ve okuyucusuna sorar.

1989 yılında basılan *Erlı Zayıptılar* (Karı Koca) romanını yazar, olayları üç kahramanın şahsında, onların günlük hayatlarını birleştirip kendi yaşadıklarıyla bütünleştirerek dört bölümde ele almıştır. Yazarın bu eserinin diğer eserlerinden farkı Kazak hayat tarzından uzaklaşmasıdır. Mesela, evleneceği kızın anne babasından evlendikten sonraki hayat için aile sırlarını ayrı ayrı yazıp vermesini rica eder ve bunu onların kendilerine vereceği çeyiz kabul ettiğini belirtir. Romanda karı koca başkaları tarafından yayınlanması kabul edilemeyen en gizli sırları dâhil her şeyi bir bir anlatmıştır. Başkası şöyle dursun insanın kendi evladına dahi söylemeyeceği hatta kendinden başka kimsenin bilmemesi gereken, aile içinde yaşanan olayları iyisiyle kötüsüyle açık bir şekilde anlatması (Nurjekeuli, 1989), Nurjekeuli'nin aile mahremiyetinde vakıf olduğu durumları anlatır. Bunlar, var olan ve yaşanan ancak susulan ve dillendirilmeyen, söylenmeyen, söylenemeyen durumlardır.

Erlı Zayıptılar, roman kahramanlarını tek tek ele alıp onların psikolojisini tahlil ettiği ve toplumsal meseleleri felsefi ve psikolojik açıdan ele alarak yazdığı bir eserdir. Yazar, kadınlara ait özel sırları günlük tarzında okuyucularına aktarır. Eserin amacı, hayatın zorluklarını gençlere gösterip onları hayata hazırlamaktır (Qalijanov, 2017: 236 naklen Shaikenova, 2020: 38).

Yazar, *Kütüvmen Ötken Ğumur* “Beklentiyle Geçen Bir Ömür” romanında da kadını romanın merkezine koyar ve kadın problemlerini işler. Suan boyundan Atike ile ona âşık olan Kaynıkeş'in beklentileri ile hayattaki yaşadıkları anlatılır. Atike, daha sağ solu bilmeyen şarkıcıdır bir delikanlıdır. O yüzden sürekli hatalar yapar. Bunlardan birisi de duygularına hakim olamayan Aves adındaki bir kadınla bir gece gönül eğlendirmesidir. Onun bedelinin ileride kendisi yanında evleneceği Kaynıkeş tarafından ödeyeceğini tahmin etmez. Aves, Jaytuv'da halkın kendisine itibar ettiği Baytuv'un kardeşinin eşidir. Atike'nin yengesini bir gece ayarttığını duyan Jaytuv, Atike'nin evlenmek için kaçırdığı Kaynıkeş'i, yolda elinden alarak birlikte olması için Baytuv'a teslim eder. Bundan dolayı ortalık karışır. Atike hakkındaki şikâyet ve kaçtıktan sonda kaybolması, olayı çok karmaşık hale getirir. Kaynıkeş, tecavüze uğramış olarak ailesine döner. Bu çaresizlikle Baytuv'a döner ve evlenir. Yaşlandığında Çin'den Kazakların döndüğü haberini işitip Atike'nin de döneceğini düşünür. Fakat Anes adındaki bir şarkıcıdan Atike'nin öldüğünü duyar. Anes'ten Atike'nin şarkılarını dinler. Atike'nin kavuşmak için ecele eden Kaynıkeş son nefesini verdiğiinde roman sona erer (Nurjekeuli, 1974). Yazar, bu romanda da kadınların yaşadığı farklı bir problemi, bir toplumsal sorunu ele alır.

KAYNAKLAR

- Argınbayev, H. (1996). *Kazak Otbası*. Almatı: Kaynar.
- Jumağaliuli, A. (2014). *Jazuvşimen Jüzdesüv*, Turkystan.kz (İnternet-Basılım) <https://turkystan.kz/article/62396-zhazushymen-zh-zdesu/> (erişim tarihi 3.03.2023)
- Kınacı, C. (2016). “Bir Pişmanlık, Bir Ümit”. *Gazi Türkiyat* s. 18, s. 239-242.
- Nurjekeuli, B. (1974). *Kütüvmen Ötken Ğumur*. Roman Almatı: Jalın Baspası.
- Nurjekeuli, B. (1989). *Erlı Zayıptılar*. Roman. Almatı: Jazuvşı.
- Nurjekeuli, B. (2007). *Bir Ökiniş Bir Ümit*. Roman. II. Cilt. Almatı: Jalın Baspası.
- Nurjekeuli, B. (2016a). *Ey, Dünya Ey*. Almatı: Jalın.
- Nurjekeuli, B. (2016b). *Bir Pişmanlık Bir Ümit*. (çev. Kaljanova, E.) Ankara: Bengü.
- Öztürk, M. (2015). *İslamiyetten Önce Türklerde Aile ve Kutadgu Bilig'de Türk Ailesi* Cilt 2, Kardeşler Ofset, Kayseri

- Rısbekova, Z. (2023). *Zeynolla Kabdolov: Alem jane Kazak Adebiettanuv Meseleleri*. 514s. Uluslararası Bilimsel Kongresi. Asu Press yayınevi. Atrav.
- Shaikenova, G. (2020). *Beksultan Nurjekeuli'nin "Ey, Dünya ey!" Romanı Üzerine Dil ve Üslup Çalışması*, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış doktora tezi, Niğde.
- Turısbekova, A. (2010) '*Ä.Kekilbayev ile B.Nurjekeev Şığarmalarındağl Ułttıq Mentalitet'* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Jansüğürov Adındaki Jetisuw Devlet Üniversitesi, Taldıqorğan, 152s.